

**A létfontosságú rendszerelemekre és létesítményekre vonatkozó szabályok a
víz ágazatban**

Készítette: Szitás Sándor

Kelt: Győr, 2023. április 26.

Tartalomjegyzék

Kivonat.....	3
1.Előzmények	4
1.1. Kritikus infrastruktúra védelem kialakulása	4
1.2.Külföldi szabályozás.....	6
1.3.Hazai szabályozás	7
2. Szabályozás a víz ágazatban	8
2.1. A kijelölés folyamata a víz ágazatban	9
2.2.A kijelölési kritériumai.....	10
2.2.A kijelölést követő üzemeltetői feladatok.....	12
2.3..A biztonsági összekötő személy szerepe, feladata, képesítési követelményei, a rendkívüli esemény kezelésében betöltött szerepe.....	14
2.4.Az üzemeltetői biztonsági terv ágazatspecifikus tartalmi elemei	15
2.5.A kijelölő hatóság és további szereplők ismertetése	16
Felhasznált irodalom	17

KIVONAT

A 2000-es évek elején új fenyegetettségi formák jelentek meg, melyre az államok nem voltak felkészülve. Ezek jellemzően terrorcselekmények voltak, mint a 2001. szeptember 11-én a New York-i Világkereskedelmi Központ (World Trade Center) ikertornyaitak megsemmisítése, 2004. március 11-én a madridi vasút elleni, vagy a 2005. július 7-én Londonban a helyi metró elleni merényletsorozat. A fenti folyamatokat követően az Európai Unió megalkotta az Európai Unió Kritikus Infrastruktúrák Azonosításáról és Kijelöléséről szóló 2008. évi 2008/114/EK Tanácsi Irányelvet, ami az alapját képezte a kritikus infrastruktúrák védelmével kapcsolatos szabályozásának. az irányelv már hatályon kívül van, helyette az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2557 irányelve a jelenleg érvényben lévő szabályozás 2022. december 14. óta.

A hazai szabályozás két alappilére a 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről és a 65/2013. (III. 8.) Kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról.

A nemzeti létfontosságú rendszer elemek az alábbi ágazatból kerülhetnek ki: Energia, Közlekedés, Agrárgazdaság, Víz, Közbiztonság-védelem, Honvédelem, Pénzügy, Egészségügy, Infokommunikációs technológiák, Társadalombiztosítás. Ágazatonként rendelkező szabályozások, kormányrendeletek határozzák meg a kijelölés feltételrendszerét.

Cikkemben a víz ágazatra vonatkozó szabályokat kívánom ismertetni, melynek aktualitását a környezetünkben zajló események is igazolják.

1.ELŐZMÉNYEK

1.1. Kritikus infrastruktúra védelem kialakulása

Az 1980-as évek végén a kommunizmus összeomlása, a Szovjetunió gyengülése, majd későbbi felbomlása, ennek következményeképp a hidegháborús állapot vége alapozta meg 1990-es évek geopolitikai változásait. Az 1990. évet követően a közép-európai és kelet-európai országok ismét Európa részévé válhattak, melyben korábban a Szovjetunió akadályozta őket. A Szovjetunióból kiszakadt országok nyitottak az Európai Unió felé, így valósulhatott meg 2004-ben az Európai Unió keleti bővítése.

A geopolitikai változásokat követően új fenyegetettségi formák jelentek meg, melyre az államok nem voltak felkészülve. Ezek jellemzően terrorcselekmények voltak, melyek közül az alábbiak rendkívüli jelentőséggel bírnak korunk történelmében:

- 2001. szeptember 11-én az al-Káida terrorszervezet összehangolt támadást hajtott végre az Egyesült Államokban található New York-i Világkereskedelmi Központ (World Trade Center) ikertornyaitak megsemmisítése érdekében. Az öngyilkos merénylet során 1-1 eltérített utasszállító gép csapódott be a tornyokba, melyek ennek következtében statikai állékonyságukat elvesztve összeomlottak. A merénylet során 2995 ember vesztette életét.
- 2004. március 11-én a madridi helyi vasútvonalon összehangolt pokolgépes robbantássorozatot hajtottak végre terrorista csoportok. A merénylet során 191 ember halt meg és 1800 ember sérült meg.
- 2005. július 7-én Londonban a helyi metró infrastruktúráján összehangolt merényletsorozat során három bombát robbantottak felterroristák. A merénylet során 56 ember halt meg és 700 ember sérült meg.

Kritikus infrastruktúra védelem kialakulása az Egyesült Államokban

A geopolitikai változások hatására az Egyesült Államokban 1997-ben elkészítették a Federation of American Scientist jelentést az Egyesült Államok elnöke részére. A jelentés foglalkozott a kritikus infrastruktúrák sebezhetőségével, az informatikai fenyegetettséggel, és ajánlásokat fogalmazott meg a biztonsági intézkedésekre és egymagasabb szintű védelem elérése. A jelentés felhívta a figyelmet a szoros együttműködés szükségességére információk megosztásának fontosságára, és az együttműködés jelentőségére. Itt már meghatározásra

kerültek azok az alábbi szereplők: az infrastruktúra elemeinek tulajdonosai, üzemeltetői, valamint a megfelelő kormányzati szervek.

2001-ben az Egyesült Államok Kongresszusa létrehozta a Patriot Act (Nemzetbiztonsági Törvény) törvényt. A törvény a 2001. szeptember 11-i terrortámadás után született meg, azért, hogy visszaszorítsa a terrorizmust. A törvény foglalkozik a létfontosságú infrastruktúrák védelmével, és az infokommunikációval is.

Szintén az Egyesült Államokban 2006-ban meghatározásra került a Nemzeti Infrastruktúravédelmi Program. A Program a Nemzetbiztonsági Törvény (Patriot Act) kiegészítéseként, illetve azzal együtt határozta meg a kritikus infrastruktúrát.

Kritikus infrastruktúra védelem kialakulása Európában

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) 2007-ben készített „A kritikus infrastruktúra védelme” c. összefoglalója alátámasztja a Polgári Védelmi Bizottság 2003-ban jóváhagyott értelmezését. Az összefoglaló négy részből áll, melyek a következők: definíció és azonosítás, a védelem, a felelősség, a nemzetközi együttműködés.

Az Európai Unió Bizottságának 2004 októberében keletkezett közleménye ajánlásokat fogalmaz meg arról, hogyan lehetne az európai megelőzést, felkészültséget és válaszadást javítani a létfontosságú infrastruktúrákat érintő terrortámadásokkal kapcsolatban. Az EU Tanácsa támogatta a Bizottságot az európai programmal kapcsolatos ajánlás tekintetében (European Programme for Critical Infrastructure Protection-EPCIP), majd a Tanács hozzájárult a létfontosságú infrastruktúrák figyelmeztető információs hálózatának felállításához (Critical Infrastructure Warning Information Network -CIWIN). Ezt követően 2005 novemberében az Európai Unió szemináriumi egyeztetése után kiadásra kerül a Zöld Könyv a létfontosságú infrastruktúrák védelmére vonatkozó európai programról. 2006 decemberében elkészült a Bizottsági előterjesztés „irányelv az európai létfontosságú infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről” címmel. A fenti folyamatokat követően az Európai Unió megalkotta az Európai Unió Kritikus Infrastruktúrák Azonosításáról és Kijelöléséről szóló 2008. évi 2008/114/EK Tanácsi Irányelvet, ami az alapját képezi a kritikus infrastruktúrák védelmével kapcsolatos szabályozásának az Európai Unióban.

1.2. Külföldi szabályozás

Az Európai Unió 2008/114/EK irányelve az első lépcső az European Critical Infrastructure (ECI) azonosítása és kijelölése, valamint védelmük javítása szükségességének értékelése terén alkalmazott megközelítésben.

Az irányelv az energia ágazatra és a közlekedési ágazatra fókuszál, felülvizsgálatára és annak hatásának értékelése olyan célból kerül sor, hogy szükséges-e más ágazatokat is az irányelv érvénye alá helyezni (Pl.: információs és kommunikációs technológiák). Az ECI-k védelmének felelőssége a tagállamoké és az infrastruktúrák tulajdonosaié/üzemeltetőié.

A kritikus infrastruktúrák védelmét érintő közösségi megközelítés elkészítése és végrehajtása során figyelembe kell venni az ágazati jellegzetességeket és az ágazati intézkedéseket.

Az irányelv szerint az ECI-eknek rendelkeznie kell egy üzemeltetői biztonsági tervvel (Operator Security Plan – a továbbiakban: OSP), aminek tartalmaznia kell a kockázatértékelést, a fontos eszközök definiálását, valamint az ellenintézkedések és eljárások definiálását, kiválasztását és rangsorolását.

Az ECI-nál biztosítani kell egy biztonsági összekötő tisztviselő (Security Liaison Officer – a továbbiakban: SLO) alkalmazását a kritikus infrastruktúrák védelméért felelős nemzeti hatóságokkal való együttműködés és kapcsolattartás segítése miatt.

Az ECI-k tulajdonosai/üzemeltetői számára betekintési lehetőséget kell teremteni a kritikus infrastruktúrák védelmével összefüggő legjobb gyakorlatokhoz és módszerekhez.

A hatékony védelem nemzeti és társadalmi szinten ugyanúgy megkívánja a kommunikációt, a koordinációt és az együttműködést. Ehhez kapcsolattartó pontot kell kinevezni (European Critical Infrastructure Protection Contact Point – a továbbiakban: az ECIP kapcsolattartó pont). Az ECIP kapcsolattartó pont az európai kritikus infrastruktúrák védelmével összefüggő dilemmákat nemzeti szinten, továbbá a tagállamokkal és a Bizottsággal is irányítja.

Az ECI ágazatok listája az alábbi módon került kialakításra:

- Energia
- Közlekedés

Az ágazatok listáján belül az alábbi alágazatok definiálása történt meg:

- I. Energia:

1. Villamos energia
  2. Olaj
  3. Gáz
- II. Közlekedés:
4. Közúti közlekedés
  5. Vasúti közlekedés
  6. Légi közlekedés
  7. Belföldi vízi közlekedés
  8. Óceáni és rövid távú tengeri hajózás és kikötők

1.3. Hazai szabályozás

A kritikus infrastruktúra védelem hazai szabályozásának kronológiája az alábbiak szerint alakult:

- 2008.12.08-2008/114/EK irányelv – az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről.
- 2013.03.01-2012. évi CLXVI. törvény – a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről.
- 2013.07.01-2013. évi L. törvény – az állami és önkormányzati szervek elektronikus információ-biztonságáról.
- 2016.07.06-2016/1148 irányelv (NIS) a hálózati és információs rendszerek biztonságának az egész Unióban egységesen magas szintjét biztosító intézkedésekről.
- 2018.05.10-NIS irányelv implementáció, alapvető szolgáltatást nyújtók kijelölése, digitális szolgáltatók (webáruház, felhő, kereső) kijelölése.
- 2020.07.01; 07.31-Átfogó kritikus infrastruktúra védelmi jogszabályi környezet módosítás.

Hazai jogszabályok:

- A magyar légtér igénybevételéről 4/1998. (I. 16.) Korm. r.
- Közlekedési létfontosságú rendszerek 161/2019. (VII. 4.) Korm. r.
- Agrárgazdasági létfontosságú rendszer elemek 540/2013. (XII. 30.) Korm. r.
- Pénzügyi létfontosságú rendszerek 330/2015. (XI. 10.) Korm. r.
- Infokommunikációs technológiák létfontosságú rendszerek 249/2017. (IX. 5.) Korm. r.

- Energetikai létfontosságú rendszerek 374/2020. (VII. 30.) Korm. r.
- Szakhatóságok kijelölése 531/2017. (XII. 29.) Korm.r.
- Egészségügyi létfontosságú rendszerek 246/2015. (IX. 8.) Korm. r.
- Vízgazdálkodási létfontosságú rendszerek 541/2013. (XII. 30.) Korm. r.
- Honvédelmi létfontosságú rendszerek 359/2015. (XII. 2.) Korm. r.
- Lrtv. vhr. 65/2013. (III. 8.) Korm. r.
- Rendvédelmi szervek létfontosságú rendszerei 512/2013. (XII. 29.) Korm. r.
- Lrtv.2012. évi CLXVI. törvény.
- lbtv. 2013. évi L. törvény.
- TV (Lrtv. és lbtv.)+ Korm.r. (Lrtv. vhr.) 2020.07.01. és 2020.07.31.

A 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről általános hatályú eljárási szabályokat tartalmaz nemzeti és európai tekintetben, melyek lehetnek a hivatalból indított eljárás, nyilvántartó hatósági feladatok, az üzemeltetői biztonsági terv, biztonsági összekötő személy, az ellenőrzési jogkör, ágazatok és alágazatok nedvesítése.

A 65/2013. (III. 8.) Kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról tartalmazza az azonosítás és kijelölés nemzeti és európai részletszabályait, nedvesíti a javaslattevő hatóságot, szakhatóságot és a véleménynyilvánító szervezet, rendelkezik az üzemeltetői biztonsági tervről, a biztonsági összekötő személyről, a kockázatelemzésről, ellenőrzésről, a gyakorlatokról és együttműködésről, továbbá a szankcionálás és bírság mértékéről.

2. SZABÁLYOZÁS A VÍZ ÁGAZATBAN

Az ágazati szabályozások tartalmazzák az adott ágazat/alágazat speciális szabályait. Ebbe tartoznak az adott ágazat/alágazat esetében a létfontosságú rendszer elemek azonosítási és kijelölési folyamatai, az egyes folyamatokban résztvevő közigazgatási szereplők meghatározása (Ágazati Kijelölő Hatóság, Ágazati Javaslattevő Hatóság, véleménynyilvánító szervek, szakhatóságok, ellenőrzést koordináló szerv, nyilvántartó szerv), a nemzeti- és az európai létfontosságú rendszer elem kijelölésének feltételei/küszöbértékei, a biztonsági

összekötő ágazati szakképesítési követelményei, a jelentős zavar és a rendkívüli események minősítésének feltételei és küszöbértékei.

Vízgazdálkodási létfontosságú rendszerek esetében az ágazati szabályozást az 541/2013. (XII. 30.) a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízilétesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről c. Korm. rendelet tartalmazza.

2.1. A kijelölés folyamata a víz ágazatban

A létfontosságú rendszerelemek azonosításának és kijelölésének általános szabályai mindenhol azonosak. A folyamat kezdődik egy azonosítási jelentés készítésével, amit az Ágazati Kijelölő Hatóság részére kell benyújtania az üzemeltetőnek.

Az Ágazati Kijelölő Hatóság 60 napon belül bírálja el az azonosítási jelentést és dönt az adott létesítmény nemzeti létfontosságú rendszeremként történő kijelöléséről (vagy a kijelölés visszavonásáról).

Ezen folyamat részeként az Ágazati Kijelölő Hatóság megvizsgálja az ágazati kritériumok teljesülését (a kijelöléshez legalább egynek teljesülnie kell), illetve az Ágazati Javaslattevő Hatóságot is bevonhatja ezek elbírálásába (30 nap).

Ezen túl az Ágazati Kijelölő Hatóság szakhatóságként bevonja még a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot is, aki a horizontális kritériumok teljesülését vizsgálja meg, melynek eredményéről tájékoztatja az Ágazati Kijelölő Hatóságot (21 nap).

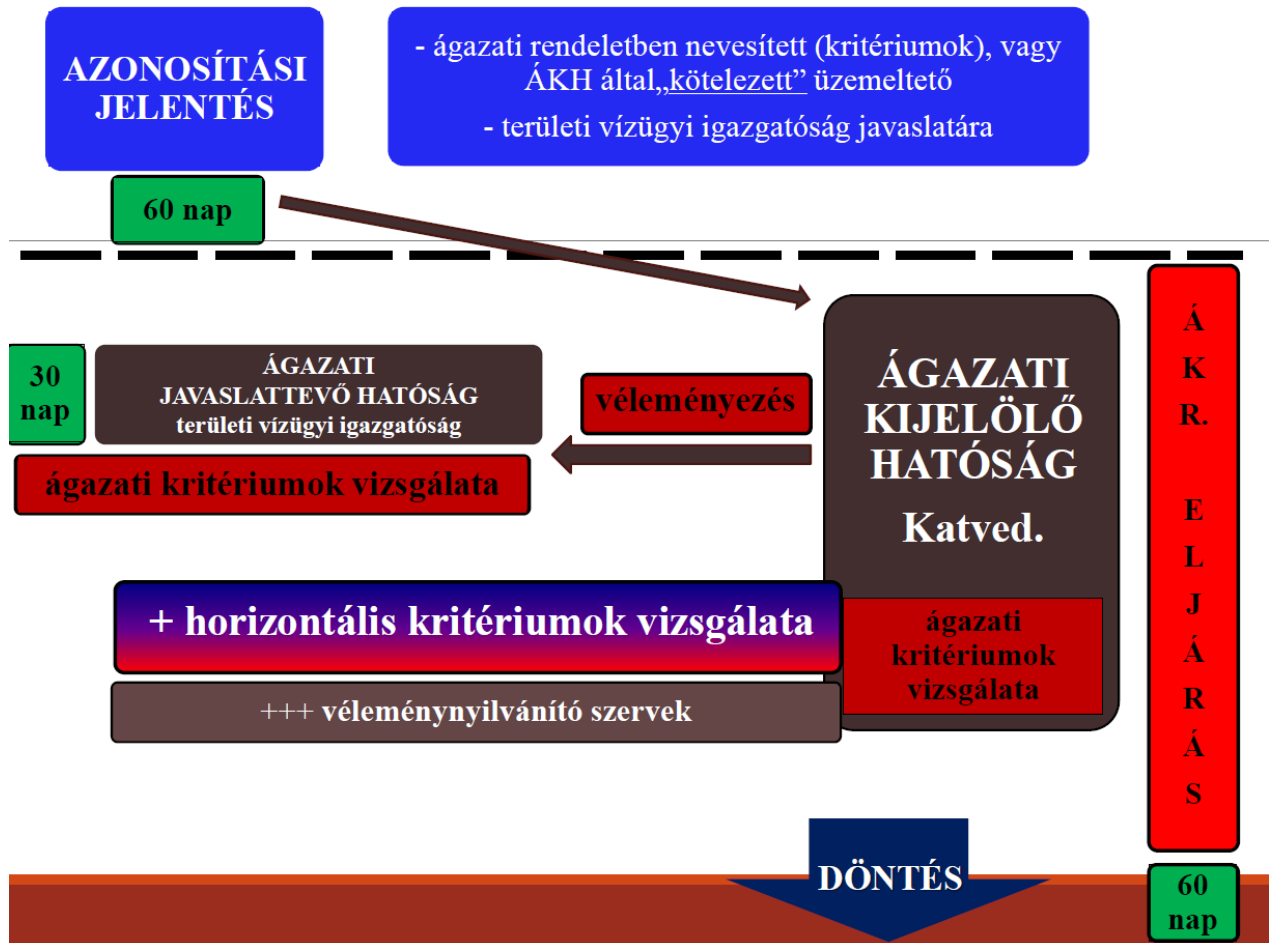
A nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelöléshez (vagy annak visszavonásához). legalább egy horizontális-, és legalább egy ágazati kritériumnak teljesülnie kell, különben nem jelölhető ki (kivéve honvédség ágazat, ágazaton kívüli kijelölés esetén) a rendszerelem.

A horizontális kritériumok a veszteség -, a gazdasági hatás -, a társadalmi hatás -, a politikai hatás -, a környezeti hatás -, és a védelem kritériuma. Az ágazati kritériumok a víz ágazatnál lehet ivóvíz szolgáltatás, szennyvízelvezetés és -tisztítás, és árvízi védművek, gátak alágazat, melyet az 541/2013. (XII. 30.) a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízilétesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről c. Korm. rendelet tartalmaz.

Az azonosítási folyamat eredményeként az ÁKH dönt a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésről (vagy annak visszavonásáról). Ehhez legalább egy horizontális-, és legalább egy ágazati kritériumnak teljesülnie kell, különben nem jelölhető ki (kivéve honvédség ágazat, ágazaton kívüli kijelölés esetén).

Az Á Ágazati Kijelölő Hatóságot az azonosítási folyamat részeként dönt az adott létesítmény alapvető szolgáltatások jegyzékébe történő felvételéről is. Az alapvető szolgáltatások kijelölésének feltételei és küszöbértékeit tartalmazó szolgáltatások jegyzéke a 65/2013 (III.8.) Kormányrendelet 3. mellékletében szerepelnek.

A víz ágazatban az azonosítás részletes szabályai a következők:

1. sz. ábra: Azonosítási folyamat a víz ágazatban

Specialitás:

- Az ágazati kijelölő hatóság vizsgálja a horizontális kritériumokat is.
- A helyszíni ellenőrzést lefolytató szerv: illetékes megyei katasztrófavédelmi igazgatóság
- A kijelölő hatóságok, illetve a javaslattévő hatóságok a 12 vízgyűjtő területhez igazodnak

2.2. A kijelölési kritériumai

Horizontális kritériumok:

A horizontális kritériumokat a 65/2013. (III. 8.) Kormányrendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról tartalmazza az alábbiak szerint:

- Veszteség: Áldozatok száma 24 (72) óra leforgása alatt több, mint 20 (40) fő, míg a súlyos sérültek száma több mint 75 (150) fő
- Gazdasági hatás: 50.000 fő esetében meghaladja az egy főre eső bruttó nemzeti jövedelem (GNI) bármely 30 napos időszakra számított 25%-át.
- Társadalmi hatás: 300 fő/km²-nél sűrűbben lakott területen a köznyugalom súlyos megzavarása
- Politikai hatás: Az állam és intézményeivel szemben a közbizalom megszűnik
- Környezeti hatás: 10.000 fő kimenekítése, 100 km² tartós elszennyeződése, vizek szennyezése vagy az élővilág tartós károsodása, ország tájegységeiben visszafordíthatatlan negatív változás
- Védelem: Infrastruktúrában bekövetkező sérülés, zavar, állapot, esemény vagy folyamat, ami miatt az ellátási láncban betöltött szerepét nem tudja ellátni

Ágazati kritériumok:

A víz ágazat kritériumait az 541/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet a létfontosságú vízgazdálkodási rendszer elemek és vízellétesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló kormányrendelet tartalmazza az alábbiak szerint:

Ivóvíz szolgáltatás alágazatal kapcsolatos kijelölési kritériumok:

- felszíni ivóvízbázisként üzemeltetett tározó 2,5 millió m³ összes tározótérfogat felett,
- felszíni és felszín alatti vízbázisra telepített víztisztító mű, ha a vízjogi üzemeltetési engedélyben rögzített kapacitása meghaladja a 25.000 m³/nap szolgáltatott ivóvíz mennyiséget,
- ivóvíztároló medence, ha térfogata meghaladja a 25.000 m³ értéket,
- közműves ivóvízellátást biztosító víziközmű-rendszer, amelynek a felhasználói egyenértéke meghaladja a százezret,
- azt az üdítőital, ásványvíz gyártót, amely gazdasági célú vízhasználatot végez, és lekötött éves vízmennyisége bármely telephelyén meghaladja a 100.000 m³/év mennyiséget.

Szennyvízelvezetés és – tisztítás alágazatal kapcsolatos kijelölési kritériumok:

- szennyvíztisztító telep, amelynek kapacitása meghaladja a 250.000 lakosegyenérték szennyezőanyag-terhelést, és működésképtelenné válása a felszíni víz jelentősen kedvezőtlen állapotát eredményezi,
- közműves szennyvízelvezetést és – tisztítást biztosító víziközmű-rendszer, amelynek a felhasználói egyenértéke meghaladja a százezret.

Árvízi védművek, gátak alágazat alágazatal kapcsolatos kijelölési kritériumok:

Kiemelt jelentőségű vízilétesítmény, ha annak

- hirtelen tönkremenetele a folyók medrében visszafordíthatatlan változást idézne elő és olyan rendkívüli árhullám kialakulásához vezetne, amely töltésszakadás veszélyével fenyeget,
- működésképtelenné válása a térségi vízellátást és ezáltal az adott térség lakosságának ivóvízellátását veszélyeztetné,
- üzemserű működése hiányában a hatásterületére eső NATURA 2000 területek természeti értékei jelentős mértékben károsodnának, vagy
- működésképtelensége a hazai vízrendszerek közötti vízátvétel hiányában a mezőgazdasági vízszolgáltatást veszélyeztetné;

az elsőrendű árvízvédelmi vízilétesítmény, ha

- legalább 2000 m³/sec éves középvízhozamú vagy államhatárt is alkotó folyók mentén olyan öblözetet véd, amelyben a kitört víz lokalizálására nincs lehetőség, és a védvonal nincs az előírt méretre kiépítve,
- annak hossza és a védett öblözet területének aránya kisebb, mint 1:10 km/km².

2.2. A kijelölést követő üzemeltetői feladatok

Az üzemeltető, az ágazati kijelölő hatóság kijelölő határozatában foglalt kötelezéssel összefüggésben gondoskodik biztonsági összekötő személy foglalkoztatásáról vagy megbízásáról és annak adatait 30 napon belül a kormányrendeletben meghatározott nyilvántartó hatóság részére megküldi.

Az üzemeltető, az ágazati kijelölő hatóság kijelölő határozatában foglalt kötelezéssel összefüggésben gondoskodik az ÜBT elkészítéséről és a kijelölő hatóság által a kötelezésben meghatározott határidőre, a kijelölő hatóság részére történő megküldéséről. Az üzemeltető az üzemeltetői biztonsági tervét és az annak alapjául szolgáló kockázatelemzést a hivatásos

katasztrófavédelmi szerv központi szerve által meghatározott és a honlapján közzétett formában és módon készíti el és küldi meg az ágazati kijelölő hatóság részére.

Az üzemeltető az üzemeltetői biztonsági tervvel összhangban megszervezi és folyamatosan biztosítja az üzemeltetésében lévő létfontosságú rendszerelem működésének védelmét és üzemfolytonos működésének feltételeit.

Az üzemeltető az üzemeltetői biztonsági tervet az elkészítését és kijelölő hatóság általi jóváhagyását követően két évente felülvizsgálja. Az üzemeltető a felülvizsgálatról jegyzőkönyvet készít, amelyet elektronikus úton megküld a kijelölő és a nyilvántartó hatóságnak.

Ha az üzemeltetői biztonsági tervet módosítani szükséges, akkor annak módosítással érintett részét vagy jelentős tartalmi módosítás esetén a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt üzemeltetői biztonsági terv tervezetét az üzemeltető soron kívül megküldi tartalmi és formai ellenőrzésre a kijelölő hatóságnak.

Az üzemeltető az üzemeltetői biztonsági tervet soron kívül módosítja

- abban az esetben, ha olyan változás áll be, amely érinti a létfontosságú rendszerelem szolgáltatását, tevékenységét, működését vagy védelmét,
- az újonnan felmerülő kockázat kezelése érdekében, ha a bekövetkezett rendkívüli eseménnyel összefüggő kockázatot az üzemeltetői biztonsági tervben nem vizsgálták,
- az ellenőrzések vagy a komplex gyakorlat alkalmával feltárt hiányosságok alapján a hatóság vagy az ellenőrzést koordináló szerv által előírtak szerint.
- ha az üzemeltetői biztonsági terv vagy az annak alapjául szolgáló kockázatelemzés tartalmi követelményei megváltoznak.

Az üzemeltető az üzemeltetői biztonsági tervben és az informatikai biztonsági szabályzatban foglaltak megvalósíthatóságát biztosítja és rendszeresen ellenőrzi. Ennek érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve által meghatározott üzemeltetők meghatározott gyakorisággal, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi vagy területi szerve irányításával, az ágazati kijelölő hatóság bevonásával folytatnak le olyan gyakorlatot, ahol az üzemeltetői biztonsági tervben megjelölt szervezeti és eszközrendszert, és az információ- és hálózatbiztonsági ellenállóképességet gyakorolják (a továbbiakban: komplex gyakorlat).

A komplex gyakorlaton az üzemeltető mellett részt kell vennie az ágazati kijelölő hatóságnak, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi-, illetve az üzemeltető működési helye szerint illetékes területi-, vagy helyi szervének és a biztonsági összekötő személynek. A komplex gyakorlaton részt vehet az üzemeltető felügyeleti szerve, valamint a rendkívüli esemény felszámolásában részt vevő, az üzemeltető irányítása vagy vezetése alatt álló egyéb szervezet. Ha az ÜBT módosításra a komplex ellenőrzést lefolytató szerv kötelezése alapján kerül sor, úgy az üzemeltető a módosított üzemeltetői biztonsági terv tervezetét soron kívül kizárólag formai ellenőrzésre küldi meg a kijelölő hatóságnak.

Az üzemeltető a bekövetkezett rendkívüli eseményekről haladéktalanul tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének ügyeleti szolgálatát a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének honlapján közzétett formában és módon, valamint az ágazati kijelölő hatóságot. Az üzemeltető a honvédelmi létfontosságú rendszerem vonatkozásában a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt ügyeleti szolgálatot is haladéktalanul értesíti.

2.3. A biztonsági összekötő személy szerepe, feladata, képesítési követelményei, a rendkívüli esemény kezelésében betöltött szerepe

A létfontosságú rendszerem üzemeltetője gondoskodik a biztonsági összekötő személy megbízásáról, foglalkoztatásáról, és folyamatosan biztosítja a biztonsági összekötő személy tevékenységéhez szükséges feltételeket. A biztonsági összekötő személy az üzemeltető alkalmazottja lehet, vagy megbízási szerződés keretében láthatja el a feladatait. A biztonsági összekötő személyre vonatkozó szabályokat az üzemeltető az ügyrendjében, szabályzatában, illetve egyéb belső, a szervezetére alkalmazandó dokumentumban, valamint megbízási szerződésben rögzíti, azzal, hogy a biztonsági összekötő személy közvetlenül az üzemeltető legfelső vezetésének tartozik felelősséggel. A biztonsági összekötő büntetlen előéletű-, kormányrendeletben meghatározott képzettséggel rendelkező személy lehet. A büntetlen előéletre vonatkozó követelmény teljesülését a biztonsági összekötő igazolja.

A biztonsági összekötő személy feladatai és a rendkívüli esemény kezelésében betöltött szerepe:

- kapcsolattartás az üzemeltető és a kijelölési eljárásban részt vevő hatóságok között, továbbá honvédelmi létfontosságú rendszeremek esetén a meghatározott honvédelmi szervekkel,

- az üzemeltetői biztonsági terv kidolgozása, időszakos felülvizsgálata,
- részvétel az ellenőrzést koordináló szerv által megszervezett komplex gyakorlatokon,
- felelős a rendkívüli események bejelentéséért (a területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeletének, az Ágazati Kijelölő Hatóságnak és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságnak, az annak a honlapján közzétett formanyomtatvány kitöltésével és az IHR rendszerbe való feltöltésével)
- részt vesz a rendkívüli események kivizsgálásában

A biztonsági összekötő személy képzési követelményei:

A biztonsági összekötő személynek, az adott ágazatnak megfelelő szakirányú végzettség mellett rendelkeznie kell

- védelmi igazgatási, katasztrófavédelmi vagy rendészeti igazgatási szakon szerzett felsőfokú végzettséggel, vagy
- iparbiztonsági szakon szerzett felsőfokú végzettséggel, vagy
- a honvédelmi ágazaton belüli létfontosságú rendszerelemek esetében az előírt követelmények alól a honvédelmi szerv alaptevékenységébe tartozó feladatok ellátása körében legalább két évig foglalkoztatott, felsőfokú végzettségű személy mentesül. A mentesülés feltételeinek való megfelelést az érintett igazolja.

A biztonsági összekötő személlyel kapcsolatos víz ágazati követelmények

- mérnöki végzettség
- biztonsági összekötő személy szakirányú továbbképzési szakon szerzett képesítés

2.4. Az üzemeltetői biztonsági terv ágazatspecifikus tartalmi elemei

Az üzemeltetői biztonsági terv általános követelményeit a 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet 2. melléklete tartalmazza.

Az ágazati szabályozásban (541/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízilétesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről) külön ágazati előírás nem szerepel az ÜBT tartalmi elemeire.

2.5.A kijelölő hatóság és további szereplők ismertetése

Szakhatóság: nincs (Az ágazati kijelölő hatóság vizsgálja a horizontális kritériumokat is.)

Javaslattevő hatóság: területi vízügyi igazgatóság (ivóvíz-szolgáltatás, szennyvízelvezetés és -tisztítás, árvízvédelmi létesítmény) (12 vízgyűjtő területhez kapcsolódó)

ÁKH – ágazati kijelölő hatóság. Ágazatonként, néhol al- ágazatonként változó-, az ágazati létfontosságú rendszerelemek azonosítására, kijelölésére és védelmére vonatkozó kormányrendeletekben meghatározott szervezetek. Feladatuk, az azonosítási jelentések elbírálása (szüksége esetén az azonosítási vizsgálatok elkészítésére való felszólítás), a létfontosságú rendszerelemek kijelölése (azok visszavonása), a kijelölő határozatban a biztonsági összekötő kijelölésére történő kötelezés, az ÜBT elkészítésére való-, határidő megjelöléssel történő kötelezés, egyéb felhívások (pl. 2013. évi L. számú lbtv alapján az Információbiztonsági összekötő kijelölésére felhívás és az információbiztonsági szabályzat elkészítésére való felhívás). Az azonosítási folyamat eredményeként határozatot hoz a létesítmény alapvető szolgáltatások jegyzékébe történő felvételéről, amennyiben az indokolt. Részt vehet az időszakos komplex gyakorlatokon.

DEB – Döntéshozókészítő Bizottság. Két ágazatban (pénzügy és egészségügy) támogatja az ágazati kijelölő hatóságot az azonosítási és kijelölési folyamatokban és az ágazati kritériumok teljesülésének elbírálásában. A víz ágazatban nincs ilyen bizottság.

ÁJH – általános javaslattevő hatóság. Ez minden ágazatban a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. Az adott ágazat ÁKH felé javaslatot tehet az azonosítási folyamat megindítására/lefolytatására.

Ágazati Javaslattevő Hatóság - Ágazatonként változó (nincs minden ágazatban) és alapvetően az ágazati kritériumok elbírálásában működik közre, illetve részt vehet az időszakos komplex gyakorlatokban.

Szakhatóság – BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (kivéve, ahol Ő az érintett létfontosságú rendszerelem). A horizontális kritériumok teljesülését vizsgálja.

Véleménynyilvánító szervek – egyes ágazatokban és al-ágazatokban a szakhatóság bevonhat további véleménynyilvánító hatóságokat. Például a horizontális kritériumok teljesülésének értékelése során a gazdasági, politikai, társadalmi, környezetvédelmi, vízügyi szakterületeken.

Nyilvántartó hatóság – A honvédelmi ágazat belső kijelöléseit leszámítva a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, illetve a honvédelmi ágazat belső és külső kijelölései esetében a HM Védelmi Igazgatási Főosztály a nyilvántartó hatóság. Kettős kijelölés esetén

(honvédelmi ágazaton kívüli kijelölés esetén) mindketten. A jogszabályban (65/2013 (III.8.) Korm.rend.) meghatározott adatokat, információkat és dokumentumokat veszi nyilvántartásba, kezeli és a szintén szabályozott kereteken belül adatokat szolgáltat a nyilvántartó hatóság az általa vezetett nyilvántartásból. Ilyenek például az ÜBT, a biztonsági összekötő személyes, büntetlen előéletét és képesítéseit igazoló adatok.

Ellenőrzést koordináló szerv – a honvédelmi ágazat kivételével a kijelölt létfontosságú rendszerelemek helyszíni ellenőrzéseinek előkészítését, lefolytatását, kiértékelését koordinálja, úgy, hogy legalább 5 évente minden létfontosságú rendszer esetében a komplex gyakorlat végrehajtásra kerüljön. Az ellenőrzések keretében ellenőrzésre kerülnek a nyilvántartott adatok (valóságtartalma), az üzemeltetői biztonsági tervben foglalt teljesülése (fizika, személyi és adminisztratív feltételek és a működést veszélyeztető kockázatok felmérésének és kezelésének teljessége). Amennyiben a komplex gyakorlat 'nem-megfelelő' minősítéssel végződik, akkor annak megismétléséről határoz, illetve szükség esetén elrendelheti az ÜBT felülvizsgálatát is. A nem-megfelelőségek jellegétől függően szankciók (bírság kivetése) alkalmazásáról dönt. Az elvégzett ellenőrzésekről a tárgyévet követő 03.01-ig összefoglaló jelentést készít.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Nemzeti Közszerológati Egyetem Kritikus infrastruktúra védelmi biztonsági összekötő személy szakirányú továbbképzési szak 2022/I. félév Létfontosságú rendszerelemek ágazati sajátosságai tantárgy Rendvédelem / Víz ágazati sajátosságok előadás 51. oldal (Dr. Bognár Balázs t. ddtbk. Angyal István t. alez.) 1. ábra
- Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Katasztrófavédelmi Intézet Kritikusinfrastruktúra-védelmi biztonsági összekötő szakirányú továbbképzési szak EGY LÉTFONTOSSÁGÚ RENDSZER, LÉTESÍTMÉNY RENDKÍVÜLI ESEMÉNY KEZELÉSÉNEK ESETTANULMÁNYA VÍZ ÁGAZATBAN I. c. szakdolgozat, Készítette: Sztás Sándor